

Література:

1. Кант, Іммануїл. Критика чистого розуму / пер. з нім. та приміт. І. Бурковського. К. : Юніверс, 2000. 504 с.
2. Марчук М. Г. Ціннісні потенції знання : монографія / М. Г. Марчук. Чернівці : Рута, 2001. 319 с.
3. Габаковська Х. Аксиологічна природа права: теоретико-пізнавальний підхід. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»* : Серія : *Юридичні науки*. 2017. № 865. С. 67–72.
4. Гаврилюк Р. О. Природа податкового права: антропосоціокультурний підхід : монографія / Руслана Гаврилюк. Чернівці : Чернівецький національний університет, 2014. 636 с.
5. Wrońska Iwona. An axiology of the European legal space. *Forum Prawnicze*. 2020. Nr 6. S. 3–16.
6. Ковальчук І. В. Правове регулювання податкових відносин у рамках Європейського Союзу. *Форум права*. 2011. № 2. С. 410–416
7. Szudoczky Rita. The sources of EU law and their relationships: lessons for the field of taxation: primary law, secondary law, fundamental freedoms and state aid rules. *IBFD*. 2014. P. 810.
8. Pietro Boria. *European Tax Law: Institutions and Principles*. Giuffrè, 2014. P. 245.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-351-7-53>

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ЦИВІЛЬНОЇ АВІАЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО ПЕРІОДУ

Кандуєв Денис Володимирович

*викладач кафедри інформаційно-аналітичних технологій
Інституту інформаційно-комунікаційних технологій та кібероборони
Національний університет оборони України
м. Київ, Україна*

З розвитком сучасних технологій та масовою інформатизацією інформаційних процесів в організаціях управління повітряним рухом зростає значення інформаційних ресурсів, особливо в момент військового вторгнення Російської Федерації в Україну, постає проблема підвищення захисту відповідної інформації.

Експлуатація повітряного простору та транспортних засобів та запобігання їх пошкодженню, знищенню, використанню не за призначенням, заволодінню та використанню в злочинних цілях.

Українське законодавство в галузі цивільної авіації встановлює у статті 10 Повітряного кодексу України інформаційну безпеку як складову частину безпеки авіації поряд з безпекою польотів, авіаційною, екологічною та економічною безпеками [1]. Чинне законодавство не встановлює поняття «інформаційна безпека», тому в свою чергу багато науковців пропонують своє визначення даному терміну. Так, О. А. Баранов визначає інформаційну безпеку як «стан захищеності життєво важливих інтересів особистості, суспільства і держави, за якого зводиться до мінімуму загрози збитків через неповноту, несвоєчасність і недостовірність інформації, через негативний інформаційний вплив, негативні наслідки функціонування інформаційних технологій, а також через несанкціоноване поширення інформації» [2, с. 160].

В свою чергу, А. Ю. Нашинець-Наумова розкриває даний термін у вузькому значенні як «такий стан захищеності безпеки інформації, який забезпечує відсутність недопустимого ризику нанесення шкоди від несанкціонованого її розголошення, витоку, модифікації або знищення», та у широкому як «стан захищеності як від загроз безпеки інформації, так і від загроз нанесення шкоди інформаційним технологіям» [3, с. 97].

На нашу думку, інформаційну безпеку в цивільній авіації можна визначити як стан захищеності аеронавігації, безпеки польотів від загроз безпеки інформації під час використання повітряного простору та попередження нанесення шкоди суб'єктам авіаційної діяльності і споживачам авіаційних послуг, і тим самим здійснюючи захист найважливіших інтересів держави та суспільства.

Авіаційна галузь є однією з найнебезпечніших галузей і пов'язана з великим ризиком.

На цьому тлі інформаційна безпека як елемент авіаційної безпеки спрямована на підтримку та захист таких цінностей, як життя та здоров'я людей, майно, безпека повітряних перевезень та використання повітряного простору, а також безпека повітряних суден, як ціла транспортна система.

З цієї причини питання забезпечення інформаційної безпеки в авіації стало надзвичайно актуальним.

Процес забезпечення інформаційної безпеки має бути здійснений з урахуванням наявності значного кола можливих загроз і небезпек. Так, Стратегія інформаційної безпеки встановлює такі актуальні загрози в інформаційній сфері, як недостатня сформованість системи

стратегічних комунікацій, що в свою чергу обмежує можливості інформаційної інфраструктури у авіаційній галузі та відповідно в забезпеченні інформації Крім того, Стратегія виділяє серед загроз недостатній рівень медіа-грамотності суспільства, недосконалість регулювання відносин у сфері інформаційної діяльності, що теж у свою чергу визначають загрози і для інформаційної безпеки цивільної авіації [4].

Юристи-науковці також досліджують проблеми правового регулювання інформаційної безпеки в цивільній авіації та загрози такій діяльності. Так, О. О. Золотар визначає такі загрози забезпечення інформаційної безпеки, як наступні фактори: викрадення програмно-технічних засобів та/або їх документації; , що викликає перехоплення людських розмов, пов'язаних із системами передачі даних і лініями зв'язку; утилізація промислових відходів (носії інформації, документи тощо); скопіюйте вміст файлу, щоб зберегти раніше надіслані дані; заміна перевізних документів; заміна або викрадення носіїв даних, що містять передані дані, з метою підробки, знищення або зміни даних; підключення пристроїв підслуховування з метою отримання інформації про тип даних, трафік, технологію передачі; підключення нестандартних пристроїв до елементів системи передачі даних з метою отримання, фальсифікації, модифікації, знищення даних і передачі даних зловмиснику [5, с. 81–82].

Цілоком логічним є віднесення до потенційних загроз інформаційній безпеці цивільної авіації природних (стихійних) та антропогенних явищ, наприклад стихійні лиха або обставини, що становлять непереборну силу, а також соціального аспекту, таких як помилки під час експлуатації або обслуговування аеронавігаційного обладнання, повітряного судна тощо [4, с. 30]. Не слід також відкидати можливість підкупу персоналу авіаційного суб'єкту господарювання, що безпосередньо може нести загрозу інформаційній безпеці авіації.

На міжнародному рівні правове регулювання інформаційної безпеки цивільної авіації розпочалося ще на початковому етапі становлення інформаційного суспільства. Так, відповідно до Резолюції 54/49 ООН «Досягнення у сфері інформатизації і телекомунікації в контексті міжнародної безпеки» від 1 грудня 1999 року, забезпечення інформаційної безпеки в цивільній авіації було визнано глобальною проблемою сучасності. Що визначило її однією зі складових безпеки авіації.

Представники заявили, що використання нових інформаційних технологій і можливості розвинутих країн впливати на менш розвинені країни світу призводять до змін у глобальному та регіональному балансі сил, відходу від традиційних.

Осередки глобального конфлікту дозволяють досягати здобутків за допомогою інформаційних технологій і передбачають маніпулювання суспільною свідомістю для широкомасштабної ескалації шляхом використання видів зброї, не обмежених міжнародним правом.

Тому інформаційна безпека є ключовою частиною процесу забезпечення безпеки не лише цивільної авіації у вигляді служб авіаційної безпеки, а й інших правоохоронних органів.

Завдяки своїм характеристикам це складна категорія, але це пояснюється її асоціацією з різними елементами авіаційної діяльності. Безпека польотів, інформаційних систем і технологій, захист і захист інформації в цілому, забезпечення інформаційної безпеки та усунення потенційних загроз інформаційній безпеці.

На законодавчому рівні необхідно закріпити не лише поняття «інформаційна безпека в цивільній авіації», а й чітко врегулювати методи та заходи забезпечення цієї безпеки в авіації, тобто механізми виявлення, запобігання та усунення загроз.

Література:

1. Повітряний кодекс України від 19 трав. 2011 р. № 3393-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3393-17#Text>

2. Баранов О. А. Інформаційна безпека і економічні перетворення. Поглиблення ринкових реформ та стратегія економічного розвитку України до 2010 року. *Матеріали міжнар. конф.* Київ : УкрІНТЕІ. 1999. Ч. 2. Т. 1.

3. Нашинець-Наумова А. Ю. Питання забезпечення інформаційної безпеки в цивільній авіації. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки.* 2013. № 2(96). С. 96–98.

4. Стратегія інформаційної безпеки, затверджена Указом Президента України від 28 грудня 2021 року № 685/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/685/2021#n14>

5. Золотар О. О. Попередження правопорушень в інформаційній сфері діяльності суб'єктів цивільної авіації. *Правова інформатика.* 2009. № 1(21). С. 80–84.